

#Oog voor jongens, de survey – duiding bij referentiecijfers (bijlage bij het onderzoeksrapport opgemaakt door GfK)

In de survey gaan we na in welke mate Vlamingen in staat zijn om een inschatting te maken van de omvang van een aantal uitdagingen waar jongens mee worstelen. Respondenten kunnen een schatting maken die (ongeveer) juist is, of ze kunnen over- of onderschatten. Selectie van de cijfers die we gebruiken als referentie, gebeurde op basis van deze criteria:

- We gebruiken registratiedata die zijn verzameld door een bevoegde overheidsinstelling (zoals de Vlaamse overheid voor Onderwijs, UNICEF voor kinderarbeid wereldwijd of UNESCO voor participatie aan onderwijs wereldwijd).
- Bij surveyonderzoek gebruiken we data die zijn verzameld door relevante overheidsinstellingen en/of door de overheid gefinancierde en gecontroleerde onderzoeksinstellingen (zoals Statbel, UCLL of UGent). Surveyonderzoeken moeten daarnaast een representatieve steekproef voor Vlaanderen gebruiken. We gebruiken geen data verzameld door particuliere, al dan niet commerciële organisaties, of data die enkel op Belgisch niveau beschikbaar zijn.
- Bij surveyonderzoek selecteren we onderzoeken die de doelgroep zelf bevragen (Vlaamse jongens), bij voorkeur over de periode van een jaar voorafgaand aan het onderzoek. We gebruiken geen data van vragen die bij volwassenen vragen naar gebeurtenissen uit hun jeugd, omdat daarbij generaties worden vermengd, en omwille van het geheugeneffect.
- We gebruiken de meest recente, gepubliceerde en publiek beschikbare cijfers, op het moment dat ons eigen onderzoek werd uitgevoerd (januari 2024).

Tenzij anders aangegeven, bevatten de vermelde bronnen geen informatie over genderidentiteit, genderexpressie, seksuele geaardheid, burgerlijke staat, geboorte, vermogen, geloof of levensbeschouwing, politieke overtuiging, taal, gezondheidstoestand, handicap, fysieke of genetische eigenschap, huidskleur, etniciteit, van de bevroegde populatie. Meer dan waarschijnlijk zijn heel wat van deze kenmerken relevant, maar we kunnen er op basis van de data helaas geen uitspraken over doen.

44% van de groep die doorstroomt naar hoger onderwijs, zijn jongens

Bron: Statistiek Vlaanderen: Starters hoger onderwijs naar opleidingsniveau moeder. (2023)
<https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/onderwijs-en-vorming/starters-hoger-onderwijs-naar-opleidingsniveau-moeder>

Uit de cijfers van het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming, blijkt dat meisjes veel vaker doorstromen naar het hoger onderwijs dan jongens. In het uitstroomjaar 2021-2022 ging het bij meisjes om 74% van de uitstromers uit het secundair onderwijs, bij jongens om 59%.

Het verschil tussen jongens en meisjes doet zich voor ongeacht het opleidingsniveau van de moeder, maar is wel kleiner bij uitstromers met een hoogopgeleide moeder dan bij uitstromers met een laag- of middenopgeleide moeder. Bij jongeren met een laagopgeleide moeder gaat het om 34% van de jongens en 54% van de meisjes, bij hoogopgeleide moeders gaat het om 79% van de jongens en 88% van de meisjes.

63% van de groep vroegtijdige schoolverlaters zijn jongens

Bron: Statbel: Vroegtijdige schoolverlaters. (2022). <https://statbel.fgov.be/nl/themas/werk-opleiding/opleidingen-en-onderwijs/vroegtijdige-schoolverlaters#panel-13>

‘Voortijdige schoolverlaters van onderwijs en opleiding’ zijn personen tussen de 18 en de 24 jaar die geen diploma hoger secundair onderwijs hebben, en ook geen enkele vorm van onderwijs op opleiding volgen. Informatie over de omvang van deze groep is gebaseerd op de [Enquête naar de Arbeidskrachten](#).

In Vlaanderen gaat het voor het jaar 2023 om 6,6% van de jongens en 4,1% van de meisjes. De afgelopen decennia is er een dalende trend: in het jaar 2000 ging het nog om 13,9% van de jongens en 9,2% van de meisjes. In het kader van de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen op het vlak van onderwijskwaliteit zouden de cijfers tegen 2030 moeten dalen naar 0%.

Al sinds de eerste metingen is er een groot verschil tussen jongens en meisjes, in het nadeel van jongens. Op Belgisch niveau gaat het om 7,9% van de jongens en 4,4% van de meisjes. Het verschil is het grootst in Brussel, waar in totaal 8,7% vroegtijdig de school verlaat, 11,5% van de jongens en 5,9% van de meisjes.

51% van alle minderjarigen die wereldwijd niet naar school gaan zijn jongens

Bron: UNESCO: What you need to know about UNESCO’s global report on boys’ disengagement from education. (2023) <https://www.unesco.org/en/articles/what-you-need-know-about-unescos-global-report-boys-disengagement-education>

Wereldwijd gaan 132 miljoen jongens niet naar school. Dat is meer dan de helft van alle jongeren wereldwijd die niet naar school gaan en meer dan de 127 miljoen meisjes die ook niet naar school gaan. Meisjes hebben nog steeds meer moeite om toegang te krijgen tot basisonderwijs. Maar naarmate het onderwijs vordert, wordt het een jongensprobleem. Afhaken en vroegtijdig schoolverlaten was al langer een probleem voor jongens in landen met een hoog inkomen. Maar ook in heel wat landen met lage- en middeninkomens is er nu een omkering van de genderkloof, in het nadeel van jongens.

In 130 landen doen meer jongens dan meisjes jaren van de basisschool over. In 73 landen is de kans groter dat ze geen hoger secundair onderwijs hebben voltooid. Wereldwijd zijn voor het hoger onderwijs 88 mannen ingeschreven voor elke 100 vrouwen.

Armoede en kinderarbeid spelen een belangrijke rol. Op de Filippijnen bijvoorbeeld voltooit 75% van alle ingeschreven jongens het lager middelbaar, maar dit daalt tot 40 procent voor de jongens uit de armste gezinnen. Arme jongens zijn in sommige landen ook slechter af dan arme meisjes. In Bangladesh voltooiën 82 van de armste jongens het basisonderwijs voor elke 100 van de armste meisjes.

Ook harde disciplinaire maatregelen, lijfstraffen en andere vormen van geweld op school zorgen ervoor dat jongens afhaken. Ze lopen ook meer risico dan meisjes om fysiek gepest omwille van hun echte of vermeende seksuele geaardheid en genderidentiteit. Sommige schoolactiviteiten en vakken gaan ook in tegen bepaalde stereotiepe opvattingen van mannelijkheid.

61% van alle minderjarigen in kinderarbeid zijn jongens

Bron: UNICEF: Child Labour: Global estimates 2020, trends and the road forward. (2023) <https://data.unicef.org/resources/child-labour-2020-global-estimates-trends-and-the-road-forward/>

Begin 2020 werkten wereldwijd 63 miljoen meisjes en 97 miljoen jongens in kinderarbeid. Kinderarbeid creëert een hoog risico op lichamelijke en mentale schade en zorgt ervoor dat kinderen niet naar school kunnen. Het beperkt hun kansen in de toekomst en leidt tot een generatiearmoede.

In alle leeftijdscategorieën, en in alle regio's verrichten jongens meer kinderarbeid dan meisjes. Van alle jongens wereldwijd verricht 11,2 procent kinderarbeid, tegenover 7,8 procent van alle meisjes. In absolute aantallen zijn er 34 miljoen meer jongens dan meisjes die aan kinderarbeid doen. Als de definitie van kinderarbeid wordt uitgebreid met huishoudelijke taken van 21 uur of meer per week, wordt het verschil kleiner, maar het blijft wel overeind (12,5% van de jongens en 10,9% van de meisjes).

Het aantal kinderen dat kinderarbeid verricht is gedaald tussen 2000 en 2016, maar de afgelopen 4 jaar is het wereldwijd opnieuw gestegen met 8,4 miljoen. Het aantal kinderen tussen 5 en 17 jaar met gevaarlijk werk (werk dat waarschijnlijk schadelijk is voor hun gezondheid, veiligheid of mentaal welzijn) is sinds 2016 met 6,5 miljoen gestegen tot 79 miljoen. De daling tussen 2000 en 2020 is groter voor meisjes dan voor jongens.

59% van de jongens en 55% van de meisjes zijn slachtoffer van fysiek geweld

Bron: UCLL Research & Expertise: *Geweld, gemeten en geteld - Scholenonderzoek 2018*. (2018) <https://research-expertise.ucll.be/nl/geweld-gemeten-en-geteld-scholenonderzoek-2018>

Geweld gemeten en geteld, is een onderzoek dat in 2017/2018 is uitgevoerd door UCL, met als doel na te gaan in welke mate kinderen en jongeren tussen 10 en 18 jaar geconfronteerd worden met verschillende vormen van geweld, binnen het gezin, op school en in de vrije tijd.

De bevraging gebruikt de Vlaamse versie van de 'International Child Abuse Screening Tool' (ICAST), ontwikkeld in samenwerking met het Kinderrechtencommissariaat. Er werden 1.713 vragenlijsten afgenomen van leerlingen in 5^e en 6^e leerjaar basisonderwijs en in het secundair onderwijs (A-stroom, B-stroom, ASO, TSO, BSO en BuSO).

Onder fysiek geweld valt in dit onderzoek elke vorm van niet-accidenteel trauma waarbij lichamelijke letsels worden toegebracht: het schoppen, slaan, door elkaar schudden, het toebrengen van brand- of snijwonden, knijpen, aan het haar trekken... (Voor een volledig overzicht van de items zie Hoofdstuk 4: Finale vragenlijsten, p. 58)

Uit de resultaten (Hoofdstuk 5: geweld over contexten heen, p. 182) blijkt dat het aantal jongens en meisjes dat het jaar voor de bevraging minstens één vorm van fysiek geweld ervaren heeft, respectievelijk 59.5% en 55.2% bedraagt. De verschillen tussen jongens en meisjes zijn statistisch niet significant.

Wel significant waren verschillen in leeftijd: leerlingen tussen de 10 en 12 jaar zijn vaker slachtoffer van fysieke agressie op school dan de 13-15-jarigen en 16-18-jarigen. In het secundair zijn leerlingen uit het BuSO vaker slachtoffer dan leerlingen uit andere onderwijstypes. Er zijn geen verschillen tussen leerlingen met een Westerse of niet-Westerse afkomst.

69% van de jongens en 74% van de meisjes zijn slachtoffer van psychisch geweld

Bron: UCLL Research & Expertise: *Geweld, gemeten en geteld - Scholenonderzoek 2018*. (2018) <https://research-expertise.ucll.be/nl/geweld-gemeten-en-geteld-scholenonderzoek-2018>

Geweld gemeten en geteld, is een onderzoek dat in 2017/2018 is uitgevoerd door UCLL, met als doel na te gaan in welke mate kinderen en jongeren tussen 10 en 18 jaar geconfronteerd worden met verschillende vormen van geweld, binnen het gezin, op school en in de vrije tijd.

De bevraging gebruikt de Vlaamse versie van de 'International Child Abuse Screening Tool' (ICAST), ontwikkeld in samenwerking met het Kinderrechtencommissariaat. Er werden 1.713 vragenlijsten afgenomen van leerlingen in 5^e en 6^e leerjaar basisonderwijs en in het secundair onderwijs (A-stroom, B-stroom, ASO, TSO, BSO en BuSO).

Binnen dit onderzoek is er sprake van psychisch geweld of emotionele mishandeling wanneer kinderen en jongeren te maken krijgen met onder andere een vijandige houding, voortdurend bekritiseerd worden, afwijzing en vernedering, scheldpartijen, opsluiting en bedreiging. (Voor een volledig overzicht van de items zie Hoofdstuk 4: Finale vragenlijsten, p.58)

Uit de resultaten (Hoofdstuk 5: geweld over contexten heen, p. 182) blijkt dat het aantal jongens en meisjes dat het jaar voor de bevraging minstens één vorm van psychisch geweld ervaren heeft, respectievelijk 69% en 74% bedraagt. Het verschil tussen jongens en meisjes is statistisch significant. Er waren daarentegen geen significante verschillen in de ervaring van psychisch geweld in termen van leeftijd, onderwijsvorm en afkomst.

17% van de jongens en 19% van de meisjes zijn slachtoffer van seksueel geweld

Bron: UCLL Research & Expertise: *Geweld, gemeten en geteld - Scholenonderzoek 2018*. (2018) <https://research-expertise.ucll.be/nl/geweld-gemeten-en-geteld-scholenonderzoek-2018>

Geweld gemeten en geteld, is een onderzoek dat in 2017/2018 is uitgevoerd door UCLL, met als doel na te gaan in welke mate kinderen en jongeren tussen 10 en 18 jaar geconfronteerd worden met verschillende vormen van geweld, binnen het gezin, op school en in de vrije tijd.

De bevraging gebruikt de Vlaamse versie van de 'International Child Abuse Screening Tool' (ICAST), ontwikkeld in samenwerking met het Kinderrechtencommissariaat. Er werden 1.713 vragenlijsten afgenomen van leerlingen in 5^e en 6^e leerjaar basisonderwijs en in het secundair onderwijs (A-stroom, B-stroom, ASO, TSO, BSO en BuSO).

Binnen dit onderzoek is er sprake van grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld wanneer een jongere gedwongen, overgehaald, verleid, gemanipuleerd, gechanteerd of verplicht wordt om seksuele dingen te doen, te zien, te ondergaan of toe te staan die hij of zij niet wil of waar hij of zij nog niet aan toe is. Daarbij zijn er verschillende gradaties, gaande van begluren, stelen, tonen van pornografisch materiaal tot gerichte passieve of actieve seksuele handelingen. (Voor een volledig overzicht van de items zie Hoofdstuk 4: Finale vragenlijsten, p.58)

Uit de resultaten (Hoofdstuk 5: geweld over contexten heen, p. 182) blijkt dat het aantal jongens en meisjes dat het jaar voor de bevraging minstens één vorm van grensoverschrijdend gedrag/seksueel geweld ervaren heeft, respectievelijk 16,8% en 19,4% bedraagt. Er zijn geen significante verschillen op het gebied van leeftijd, onderwijsvorm of afkomst.

Van de groep jongeren die minstens wekelijks alcohol drinkt, zijn 62% jongens.

Bron: HBSC Vlaanderen (Jongeren En Gezondheid): *Alcohol, roken en andere drugs*. (2023) <https://www.jongeren-en-gezondheid.ugent.be/materialen/factsheets-vlaanderen/alcohol-roken-en-andere-drugs/>

'Jongeren en Gezondheid' is een onderzoek uitgevoerd door de UGent. Het is het Vlaamse luik van de internationale Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) studie die de gezondheid, gezondheidsgedragingen en de sociale context van jongeren in kaart brengt. De editie van 2022 bevroeg meer dan 20.000 Vlaamse jongeren, van het vijfde leerjaar basisonderwijs tot en met het zesde jaar secundair.

Het percentage jongeren dat minstens eenmaal per week één of meerdere van de alcoholische dranken (bier, wijn, sterke drank of alcopops) consumeerde bedroeg 14,1%. Deze prevalentie lag aanmerkelijk hoger bij de jongens (17,4%) dan bij de meisjes (10,7%). In vergelijking met de vorige editie van 2018, nam het gebruik toe bij alle jongeren, zowel bij jongens als bij meisjes. Minstens wekelijks drinken komt het minst voor bij de 11- tot 12-jarigen (3,6%) en het meest bij de 17- tot 18-jarigen (33,3% voor alle jongeren, 42% bij de jongens).

Het percentage jongeren dat meer dan tienmaal dronken was in hun leven bedroeg 5,7%. Aanmerkelijk meer jongens (7,5%) dan meisjes (4,0%) gaven aan meer dan tienmaal dronken te zijn geweest in hun leven.

Van de groep jongeren die minstens maandelijks cannabis gebruikt, zijn 59% jongens.

Bron: HBSC Vlaanderen (Jongeren En Gezondheid): *Alcohol, roken en andere drugs*. (2023) <https://www.jongeren-en-gezondheid.ugent.be/materialen/factsheets-vlaanderen/alcohol-roken-en-andere-drugs/>

‘Jongeren en Gezondheid’ is een onderzoek uitgevoerd door de UGent en is het Vlaamse luik van de internationale Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) studie die de gezondheid, gezondheidsgedragingen en de sociale context van jongeren in kaart brengt. De editie van 2022 bevroeg meer dan 20.000 Vlaamse jongeren, van het vijfde leerjaar basisonderwijs tot en met het zesde jaar secundair.

Het percentage jongeren dat minstens eenmaal cannabis gebruikte in de afgelopen 30 dagen bedroeg 7,1%. Meer jongens (8,4%) dan meisjes (5,8%) gaven aan minstens eenmaal cannabis gebruikt te hebben in de afgelopen 30 dagen. In vergelijking met 2018 bleef het huidige cannabisgebruik stabiel in 2022 bij alle jongeren. Bij de jongens nam de prevalentie af van 9,8% in 2018 naar 8,4% in 2022. Bij de meisjes nam de prevalentie licht toe van 4,3% in 2018 naar 5,8% in 2022.

Bij alle jongeren werd de laagste prevalentie geobserveerd bij de 13- tot 14-jarigen (2,0%) en de hoogste prevalentie bij de 17- tot 18-jarigen (12,5% voor alle jongeren, 16% voor jongens).

Van de groep jongeren die dagelijks gamet, zijn 69% jongens

Bron: HBSC Vlaanderen (Jongeren En Gezondheid): *Alcohol, roken en andere drugs*. (2023) <https://www.jongeren-en-gezondheid.ugent.be/materialen/factsheets-vlaanderen/alcohol-roken-en-andere-drugs/>

‘Jongeren en Gezondheid’ is een onderzoek uitgevoerd door de UGent en is het Vlaamse luik van de internationale Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) studie die de gezondheid, gezondheidsgedragingen en de sociale context van jongeren in kaart brengt. De editie van 2022 bevroeg meer dan 20.000 Vlaamse jongeren, van het vijfde leerjaar basisonderwijs tot en met het zesde jaar secundair.

Het percentage jongeren dat dagelijks gameed bedroeg 29,0%. Aanmerkelijk meer jongens (39,7%) dan meisjes (18,2%) rapporteerden dagelijks te gamen.

Bij alle jongeren werd de laagste prevalentie geobserveerd bij de 17- tot 18-jarigen (21,2%) en de hoogste prevalentie bij de 11- tot 12-jarigen (37,8% voor de volledige groep, 47% bij de jongens). Een vergelijking met 2018 is niet mogelijk omdat gamen toen nog niet werd bevroegd.

Van de groep jongeren die risico heeft op depressie, zijn 27% jongens

Bron: HBSC Vlaanderen (Jongeren En Gezondheid): *Gezondheid en welzijn*. (2023) <https://www.jongeren-en-gezondheid.ugent.be/materialen/factsheets-vlaanderen/gezondheid-en-welzijn>

‘Jongeren en Gezondheid’ is een onderzoek uitgevoerd door de UGent en is het Vlaamse luik van de internationale Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) studie die de gezondheid, gezondheidsgedragingen en de sociale context van jongeren in kaart brengt. De editie van 2022 bevroeg meer dan 20.000 Vlaamse jongeren, van het vijfde leerjaar basisonderwijs tot en met het zesde jaar secundair.

Het percentage jongeren met een hoge mate van algemeen mentaal welzijn bedroeg 69,9%. Het percentage jongeren met een lage mate van algemeen mentaal welzijn was 20,3%. 9,7% vertoonde een risico op depressie. De meisjes scoorden slechter op algemeen mentaal welzijn dan de jongens. Bij de meisjes rapporteerde 59,0% over een hoge mate van algemeen welzijn te beschikken, 26,7% rapporteerde over een lage mate van algemeen welzijn te beschikken en 14,3% vertoonde een risico op depressie. Bij de jongens waren deze cijfers respectievelijk 80,7%, 14,1% en 5,2%.

De 11- tot 12-jarige jongeren rapporteerden het vaakst over een hoge mate van welzijn te beschikken (83,0%), terwijl de oudste leeftijdscategorie dit het minst vaak rapporteerden (17- tot 18-jarigen: 59,9% voor de volledige groep, 47% voor meisjes).

Van de groep jongeren die eenzaamheid ervaart, zijn 32% jongens

Bron: HBSC Vlaanderen (Jongeren En Gezondheid): *Gezondheid en welzijn*. (2023) <https://www.jongeren-en-gezondheid.ugent.be/materialen/factsheets-vlaanderen/gezondheid-en-welzijn>

‘Jongeren en Gezondheid’ is een onderzoek uitgevoerd door de UGent en is het Vlaamse luik van de internationale Health Behaviour in Schoolaged Children (HBSC) studie die de gezondheid, gezondheidsgedragingen en de sociale context van jongeren in kaart brengt. De editie van 2022 bevroeg meer dan 20.000 Vlaamse jongeren, van het vijfde leerjaar basisonderwijs tot en met het zesde jaar secundair.

Het percentage jongeren dat rapporteerde eenzaamheid te ervaren in de voorbije twaalf maanden bedroeg 15,7%. De prevalentie van eenzaamheid bij de jongens was 10,0% terwijl het percentage bij de meisjes hoger lag op 21,6%.

In de jongste leeftijdsgroep (11- tot 12-jarigen) rapporteerde 11,0% van de jongeren eenzaam te zijn. Binnen de oudste leeftijdscategorie (17- tot 18-jarigen) bedroeg dit 19,6%. Bij de jongens waren er gelijkaardige leeftijdsverschillen op te merken (11-12 jaar: 9,2%; 17-18 jaar: 12,6%). Bij de meisjes werd de laagste prevalentie van eenzaamheid eveneens bij de 11- tot 12-jarigen geobserveerd (12,7%). De hoogste prevalentie werd echter waargenomen bij de 15- tot 16-jarigen (27,3%).